

технічної інформації; механізм поширення (дифузії) нововведень на основі різноманітних комунікативних технологій виробників та споживачів; механізм маркетингової інформації про стан споживчого ринку тощо; механізм рефлексивної взаємодії підприємств, які конкурують на ринку.

Основною складовою формування системи інформаційного забезпечення активізації діяльності сільськогосподарських підприємств є впровадження у господарську практику принципів управлінського обліку через складання виробничих бюджетів за усіма видами продукції, а також використання сучасних методик управління витратами підприємства.

Загалом, спираючись на обґрунтовану сценарним аналізом необхідність мобілізації фінансової системи підприємства, необхідно застосовувати системний підхід до управління фінансовою діяльністю, сутність якого полягає у всебічному аналізі всієї сукупності бізнес-процесів, що відбуваються на підприємстві з метою забезпечення пропорційного розвитку на основі раціонального використання переваг єдиного управління й наявних фінансових ресурсів. Основою використання системного підходу є стратегічне фінансове планування. При цьому, воно повинно включати три стратегічно важливі напрями діяльності: фінансову і операційну діяльності та політику розвитку.

Основними заходами щодо забезпечення фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств у фінансовій діяльності є: залучення довгострокових джерел фінансування за рахунок зменшення залучення короткострокових кредитів і позик; зростання незалежності від зовнішніх джерел фінансування; скорочення дебіторської заборгованості; оптимізація складу запасів.

Операційна діяльність включає в себе прагнення загального підвищення ефективності виробничої діяльності, базується на впровадженні інноваційних технологій; зниженні виробничої собівартості; удосконаленні маркетингової підтримки.

Завданнями політики розвитку повинні стати реінвестування прибутку; диверсифікація діяльності; організація страхування фінансових та виробничих ризиків.

Впровадження системного підходу формування фінансової стійкості в діяльність аграрного підприємства повинно охоплювати усі управлінські системи. При цьому основними завданнями у забезпечення фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств нами визначено:

- удосконалення процесів планування, контролю й аналізу показників фінансово-господарської діяльності;
- розробка операційних і фінансових бюджетів на основі системи збалансованих показників;
- регулярний моніторинг діяльності, своєчасне виявлення негативних тенденцій розвитку;
- аналіз результатів фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств;
- аналіз фактичних та запланованих результатів;
- бізнес-планування поточної діяльності аграрного підприємства з урахуванням системи збалансованих показників;
- структурування основних напрямів діяльності;
- забезпечення прив'язки до системи фінансової відповідальності й обліку;
- аналіз бізнес-середовища сільськогосподарських підприємств;
- визначення стратегічних цілей функціонування й розвитку підприємства;
- розробка стратегічної фінансово-економічної політики розвитку;
- формування системи збалансованих показників;
- розробка фінансової стратегії розвитку.

Висновки та пропозиції. Практична реалізація системного підходу до забезпечення стабільності функціонування й розвитку сільськогосподарських підприємств вимагає вжиття комплексу заходів: організація централізованого контролю за фінансовими потоками; введення ефективної системи бюджетування, перехід на міжнародні стандарти фінансового обліку, автоматизація бюджетних процесів; корегування фінансової стратегії агропідприємства в бік скорочення короткострокових джерел фінансування; залучення/підготовка фахівця з ризик-менеджменту, який повинен проводити облік впливу різних видів ризиків, визначати розмір потенційних втрат, а також формувати систему антикризових заходів.

З метою підвищення рівню платоспроможності та ліквідності підприємств необхідно: скорочувати строки надання комерційного кредиту, підвищувати ліквідність активів шляхом переведення надлишкової частки запасів у грошову форму, організувати пролонгацію та реструктуризацію короткострокових кредитів; за для забезпечення зростання рівня прибутковості слід скорочувати витрати, стимулювати попит на продукцію за рахунок активної маркетингової підтримки, впровадити систему жорсткого фінансового контролю.

Реалізація зазначених пропозицій на законодавчому й виконавчому рівнях буде сприяти вдосконаленню страхових, кредитних, податкових відносин, більш ефективному використанню бюджетних коштів, а також дасть змогу забезпечити фінансове оздоровлення та фінансову стійкість сільськогосподарських підприємств.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Олексюк, О. І. Прибутковість в управлінні результативністю діяльності сучасних компаній / О. І. Олексюк, Л. М. Дзюбенко // Фінанси України. – 2006. – № 12. – С. 101-111.
2. Базілінська, О. Я. Фінансовий аналіз теорія і практика / О. Я. Базілінська. – К., 2011. – 317 с.
3. Гринкевич, С. С. Економічні основи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкових перетворень / С. С. Гринкевич, М. А. Михалевич // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2008. – № 18.5. – С. 110-114.
4. Мішина, С. В. Організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами на підприємстві / С. В. Мішина, О. Ю. Мішин / – Х. : ХНЕУ, 2006. – С. 176.
5. Прокопишин, Л. М. Механізм формування та використання управлінського потенціалу на підприємствах / Л. М. Прокопишин // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 7. – С. 138-145.

УДК 331.556

МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Манаснко І. М., к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту Національного технічного університету України «КПІ» :

Манаснко І. М. Міжнародна трудова міграція: тенденції та наслідки для світового господарства.

Обґрунтовано всезростаючу тенденцію щодо активізації міграційних потоків протягом останніх десятиліть. Проаналізовано напрямки міжнародної трудової міграції між різними групами країн світового співтовариства. Наведено напрацювання щодо стану коефіцієнту утримання регіоном призначення мігрантів. Визначено найбільші міграційні коридори світу. Досліджено країни світу, які є найбільшими країнами-реципієнтами мігрантів. Обґрунтовано унікальну роль робітників-мігрантів у формуванні ринку праці деяких країн світу. Наведено обсяги і тенденції грошових переказів робітників-мігрантів, визначено їх суттєву роль у економіці деяких країн Азії. Проаналізовано фінансову спроможність громадян деяких країн до міграції. Встановлено наслідки процесів міжнародної трудової міграції для країни-донора та країни-реципієнта робочої сили.

Ключові слова: грошові перекази, міграційний коридор, міжнародні мігранти, країна-донор, країна-реципієнт, робоча сила.

Манаєнко І. М. Международная трудовая миграция: тенденции и последствия для мирового хозяйства.

Обоснованно возрастающую тенденцию активизации миграционных потоков в течение последних десятилетий. Проанализированы направления международной трудовой миграции между различными группами стран мирового сообщества. Приведены наработки по поводу состояния коэффициента удержания регионом назначения мигрантов. Определены самые важные миграционные коридоры мира. Исследованы страны мира, которые являются крупнейшими странами-реципиентами мигрантов. Обоснованно уникальную роль рабочих-мигрантов у формирования рынка труда некоторых стран мира. Приведены объемы и тенденции денежных переводов рабочих-мигрантов, определено их существенную роль в экономике некоторых стран Азии. Проанализировано финансовую состоятельность граждан некоторых стран к миграции. Установлено последствия процессов международной трудовой миграции для страны-донора и страны-реципиента рабочей силы.

Ключевые слова: денежные переводы, миграционный коридор, международные мигранты, страна-донор, страна-реципиент, рабочая сила.

Manayenko I. International labour migration: trends and implications for the world economy.

Grounded ever increasing trend to enhance migration flows in recent decades. Analyzed the trends of international labor migration between different groups of the world community. Shows the status of developments that factor keeping the region of destination for migrants. The most migratory corridors world. Studied countries, the largest recipient countries of migrants. Grounded unique role of migrant workers in the formation of the labor market in some countries of the world. Shows volume and trend of remittances of migrant workers, defined their essential role in the economy of some Asian countries. Analyzed the financial viability of the citizens of some countries to migrate. Established the effects of international migration for the donor and recipient country labor.

Keywords: remittances, migration corridor, international migrants donor-recipient countries, labor.

Постановка проблеми. Міжнародна трудова міграція є важливою формою міжнародних економічних відносин, особливо на нинішньому етапі розвитку світу, коли кількість населення невинно збільшується, деякі природні ресурси на межі вичерпання, а екологічна ситуація в деяких країнах породжує неприйнятні умови життя людини. Процес становлення і розвитку міграції робочої сили пройшов досить складний і довгий еволюційний шлях, який безпосередньо пов'язаний з еволюцією розвитку людського суспільства в цілому. Слід зазначити, перші значні потоки міграційних процесів були спричинені великими географічними відкриттями, коли нові ще неосвоені частини світу приваблювали населення «Старого світу». Співвідношення доходів 20% найбагатшої частини населення Землі до 20% найбіднішої було 30:1 в 1960 р., 45:1 в 1980 і 60:1 в 1989 (якщо ж врахувати внутрішню нерівномірність розподілу доходу в бідних країнах, то для 1988 р. цей показник рівний 140:1). Важлива і абсолютна різниця в доходах: у 1989 р. для 20% найбагатших і найбідніших ця різниця на одну людину склала 15149 дол., а в 1960 р. була 1864 (перераховано на долари 1989 р.) [11]. Тому, виходячи із зазначених позицій щодо значної диференціації населення в рівнях життя, доцільно здійснити аналіз міжнародної міграції робочої сили, яка і є наслідком диспропорції доходів людей у різних країнах світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За порушеною тематикою існує значна кількість наукових публікацій, аналітичних звітів тощо, що містять різнопланові аспекти міжнародної трудової міграції. Зокрема, доречно значити таких науковців України та пострадянського простору, як Вахабов А. В., Заклекта О. А., Малиновська О. А., Капітан В., Стаканов Р. Д., Хажибакиев Ш. Х., Шоєв А. Х., Щербакова К. С. та ін.

Виділення невирішеної проблеми. Незважаючи на значні напрацювання за даною тематикою та наукову цінність здійснених дослідження, питання щодо виявлення тенденцій міжнародної міграції робочої сили не втрачають своєї актуальності та потребують подальших наукових розвідок. Міграційні потоки сучасності в основному пов'язані з економічною складовою, тобто диференціація в рівні оплати праці в окремих державах. Існуючі міграційні потоки у світовій економіці можна класифікувати в окремі групи, виходячи з рівня соціально-економічного розвитку держав. Слід зазначити в сучасній світовій економіці – як єдиній цілісній економічній системі спостерігається диспропорція розміщення робочої сили і виробничих потужностей. Наприклад, у регіонах, де високий рівень природного приросту населення - низький рівень виробництва, що породжує проблему безробіття в цих країнах (наприклад країни півострова Індостан, південно-східної Азії, Середньої Азії, Африканського континенту), і навпаки в країнах з низьким рівнем природного приросту населення - високий рівень виробництва, що зумовлює проблему нестачі робочої сили (наприклад більшість країн західної Європи, північної Америки). Дана обставина і є основним чинником міграції робочої сили в сучасній світовій економіці.

Мета статті – виявлення тенденцій міжнародної міграції робочої сили на основі всебічного аналізу міграційних коридорів, валютних переливів між країнами, фінансової спроможності робочої сили для міграції, а також детермінація наслідків зазначених процесів для країн-учасників.

Результати дослідження. За рівнем економічного розвитку найбільш високими показниками володіють промислово-розвинені країни, саме це і стало основною причиною міграції робочої сили з країн, що розвиваються в промислово-розвинені. Тенденція міграції робочої сили у 2013 році наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Напрямки міжнародної міграції робочої сили, 2013 рік [2]

Показники	Кількість мігрантів, млн. ос.	По відношенню до населення країн	Зміни за період, %	
			1990-2000 рр.	2000-2013 рр.
Світ в цілому	231,5	3,2	1,2	2,2
Розвинуті країни	135,6	10,8	2,3	2,1
Країни, що розвиваються	95,9	1,6	-0,1	2,3

Аналіз даних таблиці показує в 2013 році міграційний потік в світовій економіці склав 231 500 000 осіб, що становить 3,2% від загальної чисельності населення земної кулі. За період 1990-2000 рр. цей показник у відсотковому співвідношенні становило в середньому 1,2%, 2000-2013 рр. - 2,2%, тобто спостерігається тенденція зростання міграції робочої сили в останні два десятиліття. Так зокрема спостерігається значне зростання потоку мігрантів в 2013 році, що частково пов'язано з негативними наслідками світової фінансово-економічної кризи (застій виробництва і пов'язане з цим циклічне безробіття).

Найбільше міжнародних мігрантів проживає в Європі [3], [4] (31,3% від загальної чисельності міжнародних мігрантів в 2013 році), Азії (30,6%) та Північній Америці (22,9%), найменше - в Океанії (3, 4%) і Латинській Америці (3,7%). В Африці проживає близько 8% міжнародних мігрантів.

Незважаючи на те, що сучасні міжнародні мігранти переміщуються на більш значні відстані, ніж в попередні десятиліття, більшість міжнародних мігрантів, що проживають в Африці, Азії, Європі та Латинській Америці і раніше походить з тих же регіонів. Частка мігрантів, що походять з країн того ж географічного регіону (так званий «коефіцієнт утримання регіоном призначення»), становить в них від 52% до 82%. У Північній Америці та Океанії, навпаки, лише невелика частина міжнародних мігрантів походить з інших країн того ж регіону (2% і 14% відповідно). Переважна більшість мігрантів прибуває до Північної Америці і Океанії з інших географічних регіонів.

Розподіл міжнародних мігрантів по регіонах походження показує, що найбільшим значенням утримання виділяється Європа - 65% міжнародних мігрантів, які народилися в європейських країнах, проживають в інших європейських країнах. Високим утриманням міжнародних мігрантів в межах свого регіону виділяються також Азія і Океанія (по 58%), а нижче за все воно в Латинській Америці - лише

15% міжнародних мігрантів, що походять з країн Латинської Америки і Карибського басейну, проживають в інших країнах регіону, а 85% змінили на місце проживання інші географічні регіони [5], [6].

Важливим аспектом дослідження процесів міжнародної трудової міграції є міграційні коридори. У 2010-2013 роках найбільш потужним є потік мігрантів з Мексики в США. У числі найбільших залишалися потоки міграції між розвиненими країнами (з Румунії в Італію і з Польщі до Великобританії). З інших семи основних коридорів міжнародної міграції п'ять мали країною призначення країну Азії (в тому числі посилюлися потоки з Китаю в Південну Корею і з Камбоджі в Таїланд), а два, сформовані значними потоками біженців, - країни Африки (із Судану у утворений Південний Судан і з Сомалі в Кенію), рис. 1

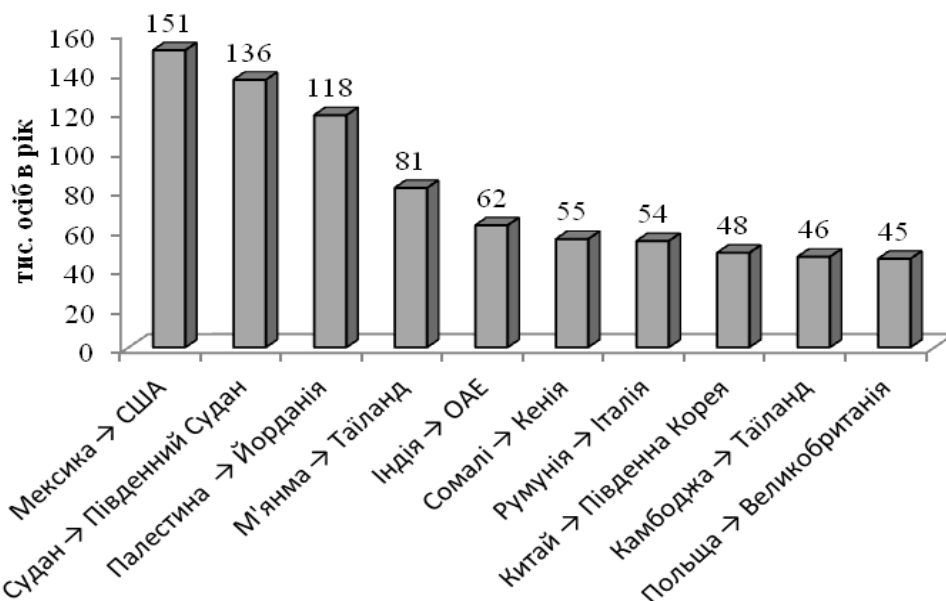

Рис. 1. Найбільші міграційні коридори в період 2000-2013 рр., тис. осіб в рік

Складено автором за джерелом [5]

Якщо взяти до уваги приблизні обсяги нелегальної міграції за 2000-2013 рр., то до зазначених світових міграційних коридорів можна додати коридор між Україною та Російською Федерацією. Проте міграційні потоки між цими країнами, в основному, є неофіційними. Досліджуючи кількість мігрантів в абсолютній кількості, варто акцентувати, що США – займає абсолютну лідируючу позицію, майже 43 млн. осіб, всі інші країни-реципієнти – це вже менше 15 млн. осіб, рис. 2.

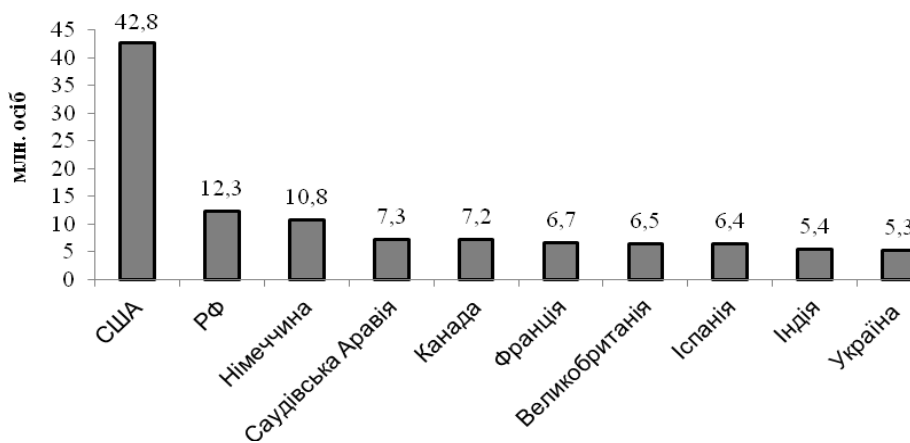

Рис. 2. Країн-реципієнти міжнародних мігрантів за 2012 р., млн. осіб

Складено автором за джерелами [7],[8]

Досліджуючи ринок праці країн-реципієнтів, можна відзначити тенденцію, що в деяких із них іноземні робітники відіграють важливу роль, а для деяких навіть незамінну (Швеція – майже 30% робітників – це мігранти). Стосовно країн Близького Сходу, які наділені енергетичними ресурсами, в основному це не великі за площею територією та кількістю населення країни, для них робітники-мігранти становлять ринок праці взагалі, для прикладу, в Катарі – близько 90% робітників – це іноземці, табл. 2.

Таблиця 2

Частка іноземних робітників у деяких країнах світу, 2012 р.

Країна	Чисельність робочої сили, млн. чол.	Питома вага іноземних робітників, %
Європейські країни		
Австрія	3,5	6,2
Великобританія	28,9	3,7
Бельгія	4,1	7,3

Франція	24,7	6,7
Німеччина	31,3	8,0
Люксембург	0,2	33,1
Нідерланди	7,0	3,7
Швеція	4,5	5,8
Швейцарія	3,6	29,6
Нафтовидобувні країни		
Бахрейн	0,3	51,0
Кувейт	0,9	86,0
Катар	0,3	92,0
Саудівська Аравія	4,8	60,0
ОАЕ	0,9	89,0

Складено автором за джерелами [7],[8]

Міграція робочої сили в певній мірі планомірно розподіляє дохід населення в усьому світі. Саме грошові перекази мігрантів для окремих держав є запорукою задоволення насущних потреб і мирного співіснування їхніх рідних в країні проживання, табл. 3. Але, в основному, країни-реципієнти грошових переказів робітників-мігрантів є країнами із високим рівнем бідності.

Таблиця 3

Частка грошових переказів робітників мігрантів у ВВП країни у 2013 р.

№ п/п	Країна	Частка грошових переказів у ВВП,		Частка населення за межею бідності,	
		%		%	
1	Таджикистан	48		60	
2	Киргизстан	31		40	
3	Лесото	25		49	
4	Непал	25		42	
5	Молдова	24		80	
6	Самоа	21		н/а	

Складено автором за джерелами: [2], [9, с 178], [10]

Аналіз даних таблиці показує у всіх шести розглянутих державах грошові перекази мігрантів перевищують 20% ВВП країни, а в окремих державах, таких як Таджикистан – 60 %, Молдова – 80 % даний показник складає значну питому вагу від їх ВВП, що є основною статтею доходів їх населення. Саме для цієї групи країн і сформувалося поняття «мігродоларів» як новий термін у світовій фінансовій системі, зокрема в проміжку 2010-2013 рр. в країнах, що розвиваються питома вага «мігродоларів» у ВВП в середньому становив 2%, в окремих країнах вище середнього, при цьому спостерігається тенденція його зростання з року в рік. Так наприклад в Таджикистані в 2013 році питома вага «мігродоларів» у ВВП країни склав 48% (у 2010 році 35%), в Киргизстані в 2013 році 31% (у 2010 році 15,4%), в Молдові в 2013 році 24% (у 2010 році 23,1%) [9, с 177], [11], що є важливим аргументом платоспроможного попиту населення цих країн. Важко навіть уявити соціальну ситуацію в цих країнах без цих грошових переказів, тому уряд цих країн різними методами заохочує грошові перекази, незважаючи на деякі негативні аспекти (зростання інфляції тощо).

В 14 країнах грошові перекази перевищують обсяги валютних резервів, а також складають принаймні половини їх резервів в 26 країнах, що розвиваються. Так, в Таджикистані грошові перекази перевищують валютні резерви в 11 разів, в Екваторі та Судані – в 2 рази, Єгипті – 1,6 разів, Сальвадорі та Пакистані – 1,4 рази [7]. Найбільшими реципієнтами грошових переказів в 2013 р. виступали Індія (71 млрд. дол. США), Китай (60 млрд. дол.), Філіппіни (26 млрд. дол.), Мексика (22 млрд. дол.), Нігерія (21 млрд. дол.) та Єгипет (20 млрд. дол.) [12].

На сьогодні, незважаючи на численні ініціативи по зменшенню собівартості переказів коштів мігрантами, середня вартість грошових переказів (за основу береться переказ коштів величиною 200 доларів США) демонструвала лише незначне скорочення і, загалом, стабілізувалась на позначці в 9% від величини переказу. Найдорожчі перекази фіксуються в регіоні Африки на південь від Сахари (12%), а також в Східній Азії (9%), найдешевші – в Східній Європі та Центральній Азії. Сталість високої вартості грошових переказів не відповідає сучасним тенденціям вдосконалення технологій та зменшення інформаційних витрат. Причиною таких тенденцій залишається значна зарегульованість фінансового ринку в країнах призначення грошових переказів, а також монополізація ринку банківських послуг [12], [8].

Також, на процес міграції впливає фінансова спроможність потенційного мігранта покинути свою країну. Основні витрати на міграційний рух включають: оплату комісійної винагороди рекрутинговій компанії, медичне страхування, підготовка документів для переїзду. Для прикладу, робітник з Бангладеш витрачає від 2 тис. дол. до 4 тис. дол. з метою отримання роботи низької кваліфікації у країнах Близького Сходу, а це приблизно в 3-5 разів більше, ніж ВВП на душу населення в цій країні. Аналогічно, потенційним мігрантам із Непалу, Індонезії потрібно витратити приблизно 50% свого річного заробітку, щоб влаштуватися на роботу низької кваліфікації у Сінгапурі, Гонконзі, ОАЕ.

Дослідивши загальносвітові тенденції процесів міжнародної міграції робочої сили, актуально детермінувати їх наслідки для світового господарства в цілому та для окремих груп країн.

Для країни-реципієнта визначимо переваги. Наголосимо на тому, що це, в основному, країни розвинуті, які мають у розпорядженні достатній обсяг фінансових ресурсів та є впливовими на світовій арені.

Переваги від участі у процесах міжнародної міграції країни-реципієнта:

- залучення висококваліфікованої робочої сили, на підготовку якої кошти не витрачались, але яка зможе здійснити науковий вклад у підвищення технологічного рівня країни;

- залучення робочої сили низької кваліфікації, яка готова за невисоку заробітну плату виконувати «чорну» роботу;

- підвищення конкурентоспроможності товарів за рахунок зниження витрат на заробітну плату;

- економія фінансових ресурсів та освіти тощо.

Втрати від участі у процесах міжнародної міграції країни-реципієнта:

- підвищується рівень безробіття, що потребує збільшення витрат на допомогу по безробіттю;

- збільшується ймовірність міжнародних конфліктів як у сфері зайнятості, так і в побутовому житті.

Проте, в сукупному ефекті – в більшості випадків країна-реципієнт отримує більше переваг, ніж втрат. А коли, втрати стають значущими, то країни впроваджують обмежувальні заходи щодо іммігрантів, використовуючи як прямі, так і опосередковані методи державної політики.

Також доцільно визначити вплив процесів міграції робочої сили на економіку країн-донорів. В основному такими країнами виступають країни, що розвиваються або країни із перехідною економікою. Саме звідти в силу низького рівня економічного розвитку, а також, в деяких випадках, політичній, воєнній, міжетнічній нестабільності люди намагаються виїхати у пошуках кращих умов життя,

вищого рівня заробітної плати та соціальної захищеності.

Переваги від участі у процесах міжнародної міграції країни-донорів робочої сили:

- зменшується рівень безробіття, а значить зменшуються видатки на виплати по безробіттю, соціальні потреби тощо;
- збільшується обсяг валютних надходжень у формі грошових переказів робітників-мігрантів; в деяких випадках дані перекази виступають єдиним джерелом коштів сімей, що залишилися в країні (наприклад, Таджикистан, Киргистан інші);
- робітники-мігранти, що повертаються, приносять новий досвід та навички ведення бізнесу, реформування економічної системи країни, функціонування суспільства з більш високою культурою в побуті тощо.

Втрати від участі у процесах міжнародної міграції країни-донорів:

- "відтік м'язів" - виїзд кваліфікованої робочої сили призводить до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
- зменшується обсяг споживчого ринку країни, і у значних масштабах це призводить до зниження рівня виробництва та споживання в країні тощо.

Країни-донори робочої сили, які характеризуються низьким рівнем економічного розвитку, соціальною нестабільністю, значною кількістю бідного населення, в сукупності отримують переваги від такого позиціонування на світовій арені. Але це лише незначна кількість країн, які функціонують за рахунок валютних переказів робітників-мігрантів. В більшості випадків країни-донори зазнають вагомих втрат, що призводить до їх ще більшого збідніння.

Висновки. Міграція робочої сили – не зворотне явище у світовій економіці, яке набуло бурхливого розвитку ще із часів Великих географічних відкриттів. Процес міграції робочої сили в останні роки значно активізувався, спостерігається тенденція її зростання у світовій економіці, у зв'язку з негативними наслідками світової фінансово-економічної кризи 2008 року.

В умовах глобалізації світової економіки та зростання конкуренції між виробниками, найбільш слабкою ланкою в цьому ланцюжку виробників виявляються слабкі з економічної точки зору країни, що розвиваються, тому «мігродолари» виявляються єдиним стабільним джерелом доходів населення цих країн. Міграція робочої сили згладжує нерівномірний розподіл робочої сили і виробничих потужностей у світовій економіці, що є запорукою політичної, соціальної, а в окремих випадках і економічної стабільності в світі.

Глобалізація світової економіки, виходячи з її характеру і причин, сформувала такі основні напрями міграції робочої сили у світі: з країн, що розвиваються і країн з перехідною економікою до промислово розвинених країн; між промислово розвиненими країнами; між країнами, що розвиваються; з промислово розвинених країн в країни, що розвиваються.

Міграційні потоки супроводжуються і перерозподілом капіталу між країнами та впливає на рівні конкурентоспроможності країн. Але, як наслідок, країни розвинуті посилюють свої позиції на світовій арені як лідерів, центів економічного розвитку, а країни третього світу – стають ще біднішими, і в багатьох випадках стають «сировинними та демографічними придатками» розвинутих країн. Саме тому в межах кожної країни має бути збалансована державна політика з приводу оптимального використання робочої сили: як власної, так і зарубіжної за принципом пропорційного та збалансованого розвитку всіх країн світової спільноти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Кара-Мурза С. Концепция «золотого миллиарда» и Новый мировой порядок, 1999 г.
2. Шоев А. Х. Тенденции международной миграции рабочей силы в условиях глобализации мировой экономики [Текст] / А. Х. Шоев, Т. Р. Шарипова // Молодой ученый. — 2014. — №20. — С. 441-443.
3. World Population Policies Database [Electronic resource]. — Mode of access: http://esa.un.org/PopPolicy/about_database.aspx.
4. Заклетка О.А. Трудова міграція як умова розвитку міжнародного ринку праці // Вісник КНТЕУ – 2008. – № 4. – С. 9 –13.
5. Щербаківа Е. Международная миграция и миграционная политика [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.perspektivy.info/oykumena/politika/mezhdunarodnaja_migracija_i_migracionnaja_politika_2014
6. Малиновська О. А. Політика сусідніх країн щодо співвітчизників як інструмент поповнення людських ресурсів: виклики та уроки для України / О. А. Малиновська // Стратегічні пріоритети. – №3(28). – 2013. – С.138-146.
7. International Migration Outlook 2013/ OECD // [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.oecd.org/els/mig/imo2013.htm>
8. Migration and Remittance Flows: Recent Trends and Outlook, 2013-2016 // [Electronic resource]. — Mode of access: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1288990760745/MigrationandDevelopmentBrief21.pdf>
9. Вахабов А. В. , Хажибакиев Ш. Х. , Рахманов Ш. И. и др. «Мировая экономика международные экономические отношения» учебное пособие Ташкент., 2014 год.
10. Самые бедные страны мира [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://gotoroad.ru/best/samye-bednye-strany>
11. Капітан В. Трудова міграція як аспект проблеми зайнятості в Україні / В. Капітан // Ефективність державного управління. – 2012. – Вип. 32. – С. 474-481.
12. Стаканов Р.Д. Міграційна динаміка в посткризовому світі [Електронний ресурс] – Режим доступа: journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n.../2075

УДК 332.122.6:[502.171:620.9]

СУЧАСНИЙ СТАН ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Мащенко С.О., аспірант кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва і архітектури», (Україна)

Мащенко С.О. Сучасний стан енергозбереження та перспективи впровадження відновлювальних джерел енергії в регіонах України.

У статті проаналізований сучасний стан енергозбереження в регіонах України. Визначено, що основними причинами непродуктивності енергетичних витрат та низького рівня енергозбереження є фізичний знос основного тепломеханічного устаткування котельних і недостатній ремонт теплових мереж, які призвели до значних теплових втрат та підвищення тарифів на енергетичні ресурси. Виявлено, що другою причиною низького рівня енергозбереження в регіонах України є негативний вплив на екологію, а саме викиди забруднюючих речовин від стаціонарних джерел енергії та викиди діоксиду вуглецю. Для вирішення цих питань запропоновано впровадження альтернативних джерел енергії на території областей України, а саме вітрових установок. Проаналізований природний та технічно-досяжний потенціал впровадження вітроустановок та розрахований відсоток економії від споживання вітрової енергії для окремих груп регіонів. Зроблений висновок, що задля підвищення рівня енергозбереження необхідно заохочувати індивідуальних та промислових споживачів до впровадження відновлювальних джерел енергії.

Ключові слова: енергозбереження, відновлювальні джерела енергії, регіони України.